Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

HE 59/2018 vp

Lausunto hallituksen esityksestä työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Suomen Yrittäjiltä lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta (HE 59/2017 vp). Työnhakijalla olisi esityksen mukaan oikeus työttömyysetuuteen opintojen estämättä, jos hän on täyttänyt 25 vuotta ja opinnot kestävät enintään kuusi kuukautta. Lisäksi edellytyksenä olisi, että opinnot antavat ammatillisia valmiuksia tai tukevat yritystoimintaa. Työttömällä säilyisi opintojen aikana työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvollisuus hakea ja olla valmis vastaanottamaan kokoaikatyötä sekä osallistua työllistymistä edistäviin palveluihin niitä hänelle tarjottaessa. Opiskelu ei olisi pätevä syy kieltäytyä tarjotusta työstä tai palvelusta. Työnhakijan opintoja pidettäisiin tietyin edellytyksin työttömyysturvan niin sanotussa aktiivimallissa tarkoitettuna aktiivisuutena.

Suomen Yrittäjät pitää esityksen tavoitetta työttömien työmarkkina-aseman parantamisesta opinnoilla kannatettavana, mutta opintoihin kannustamisen tulisi tapahtua ensisijaisesti opintososiaalisia etuuksia kehittämällä. Tällainen mahdollisuus olisi ollut esimerkiksi aikuiskoulutustuen käyttöalan laajentaminen siten, että myös työttömät henkilöt olisivat päässeet sen piiriin.

Työttömyysturvajärjestelmän tarkoituksena on turvata työttömän henkilön toimeentulo. Tavoitteena on myös, että työttömyysetuusjaksot jäisivät mahdollisimman lyhyiksi, eli ihmiset siirtyisivät mahdollisimman nopeasti takaisin työelämään. Siksi opiskelu ei olisi esityksen mukaan pätevä syy kieltäytyä työstä tai työllistymistä edistävästä palvelusta. Jotta työttömyysturvajärjestelmän pääasiallinen tarkoitus toteutuisi, olisi tärkeää huolehtia siitä, ettei työ- ja elinkeinotoimistoihin muodostu sellaista soveltamiskäytäntöä, jossa lyhytaikaisia opintoja suorittavat henkilöt jäävät koko kuuden kuukauden ajaksi käytännössä automaattisesti työ- ja elinkeinotoimiston palvelujen tai työhönosoitusten ulkopuolelle.

Esityksen mukaisten opintojen tulisi parantaa työttömän henkilön ammatillisia valmiuksia tai tukea yritystoimintaa. Tätä edellytystä tulkittaisiin esityksen mukaan laajasti. Olisi kuitenkin tärkeää varmistaa, että työttömyysetuudella tuettavat opinnot olisivat aidosti työllistymistä tai yritystoimintaa tukevia. Suomen työmarkkinoilla on kohtaanto-ongelma myös osaamisen suhteen, joten koulutuksen ja sen tuoman osaamisen tulisi ensisijaisesti olla sellaista, jolle työmarkkinoilla on käyttöä tai josta on jopa pu-

laa. Kaikenlaiset opinnot eivät myöskään paranna työttömän henkilön mahdollisuuksia työmarkkinoilla. Tämän vuoksi esityksessä olisi syytä huomioida työ- ja elinkeinotoimiston mahdollisuus varmistaa opintojen soveltuvuus työttömyysetuutta saavalle.

Esityksen vaikutuksia on vaikea ennakoida. On siten vaikea arvioida, mitkä ovat esityksen todelliset kustannukset ja mahdolliset hyödyt. Esityksen vaikutuksia työttömyysturvajärjestelmän kuluihin ja työllisyyden edistymiseen tuleekin seurata tarkoin. Erityisesti on kiinnitettävä huomioita siihen, onko ehdotuksella tosiasiallisia vaikutuksia työllistymiseen opiskelun jälkeen. Työttömyysjakso voi opintojen vuoksi pidentyä, mutta esitysluonnoksessa on todettu, että opinnot voivat toisaalta nopeuttaa työpaikan löytymistä. Tätäkin mahdollista vaikutusta on seurattava ja arvioitava tarkasti.

Myös esityksen vaikutusta ihmisten käyttäytymiseen on syytä seurata. Kuten esitysluonnoksessa on todettu, ne työnhakijat, joilla ei ole nykyisin omaehtoisen opiskelun tukemisen edellyttämää koulutustarvetta, voisivat jatkossa saada työttömyysetuutta enintään kuusi kuukautta kestävien opintojen ajalta. Vaikka tarkoitus ei ole luoda opintotukea korvaavaa etuusjärjestelmää ja vaikka aiemmin harjoitettujen opintojen osalta siirtyminen opintotuelta työttömyysetuudelle on rajoitettu, on tarpeen seurata myös sitä, tapahtuuko tosiasiassa siirtymää opintososiaalisilta eduilta työttömyysetuudelle.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Albert Mäkelä
asiantuntija